

Sygn. akt IV U 882/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Cieśla

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2014 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 12 czerwca 2014 roku nr (...)

w sprawie J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odsetki

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 882/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 3 października 2014 r.

Decyzją z dnia 12 czerwca 2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) w związku z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), odmówił J. K. wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury za okres od

1 stycznia 2013 r. do 18 maja 2014 r., ponieważ Sąd Okręgowy w Tarnowie w sprawie

IV U 831/13, rozstrzygając o prawie do emerytury, nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Odwołanie od tej decyzji wniósł J. K., domagając się jej zmiany

i przyznania mu prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury za okres od 1 stycznia 2013 r. do 18 maja 2014 r.

W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że ZUS dokonał błędnej wykładni art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ przepis ten nie reguluje kwestii odsetek od przyznanego lub wypłaconego z opóźnieniem świadczenia z ubezpieczeń społecznych. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r. (I UZP 2/11), ubezpieczony podał, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu

rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W dalszej kolejności odwołujący wskazał, że materialnoprawną podstawą jego roszczenia jest przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, który zawiera kompleksową regulację przesłanek nabycia prawa do odsetek od świadczenia przyznanego lub wypłaconego przez organ rentowy z naruszeniem obowiązujących terminów. Jak zaakcentował, brak orzeczenia w sentencji wyroku o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza, że sąd nie wyjaśnił i nie rozstrzygnął tej kwestii. W kolejnym zatem postępowaniu przed sądem, w którym wnioskodawca domaga się wypłaty odsetek, konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, odwołujący zauważył przy tym, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ ten ponosi odpowiedzialność, nawet jeżeli nie można mu było zarzucić niestaranności

w wykładni i zastosowaniu prawa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, podał, że w sprawach, w których w wyniku zmiany decyzji ZUS, prawo do świadczenia lub jego wysokość została ustalona wyrokiem sądu, istotne jest zawarcie przez sąd w sentencji wyroku rozstrzygnięcia

o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Niezamieszczenie takiego rozstrzygnięcia oznacza, iż sąd kwestii tej nie wyjaśnił.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2013 r., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 15 stycznia

2013 r., ZUS Oddział w T. odmówił J. K. przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z FUS, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15-letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze, a jedynie 14 lat i 3 dni takiej pracy z tytułu zatrudnienia: od

1 lipca 1971 r. do 26 sierpnia 1972 r. w Zakładach (...) w T., od 2 października 1972 r. do 24 kwietnia 1973 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...)

i (...), od 9 lutego 1981 r. do 9 sierpnia 1983 r., od

11 października 1984 r. do 22 stycznia 1985 r., od 26 maja 1985 r. do 26 kwietnia 1987 r., od 25 sierpnia 1983 r. do 10 października 1984 r. i od 31 stycznia 1985 r. do 25 maja 1985 r.

w (...) S.A., od 10 lutego 1992 r. do 31 grudnia 1992 r., od 11 stycznia 1993 r. do 31 grudnia 1993 r., od 10 stycznia 1994 r. do 31 grudnia 1994 r., od 9 stycznia 1995 r. do

20 grudnia 1995 r. i od 8 stycznia 1996 r. do 2 marca 1996 r. w Kombinacie Budownictwa (...) w T., od 4 marca 1996 r. do 31 grudnia 1996 r. w Zakładzie (...) w T. oraz od 2 stycznia 1997 r. do 30 kwietnia 1997 r., od 1 maja 1997 r. do 31 grudnia 1997 r. i od 7 stycznia 1998 r. do 31 maja 1998 r.

w Przedsiębiorstwie (...) s.c. w T.. Innych przesłanek koniecznych do nabycia prawa do emerytury ZUS nie kwestionował. W toku postępowania przed organem rentowym wnioskodawca przedłożył temu organowi wystawione przez (...) Sp. z o.o. w W. świadectwo wykonywania pracy

w szczególnych warunkach z dnia 14 lutego 2013 r., w którym pracodawca podał, że od

1 czerwca 1998 r. do 14 kwietnia 1999 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na stanowisku wymienionym w Wykazie A, Dział XIV- Prace różne, pkt 12- prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U. Nr 8, poz.

43) na stanowisku spawacza, które zawarte zostało w Dziale V, pod poz. 1 pkt 17 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra- Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu gospodarki morskiej. Świadcstwo to organ rentowy zakwestionował, podnosząc, że nie spełnia ono warunków formalnych. Odwołujący nie dysponował świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okresy zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T..

dowód:

- wniosek z dnia 15.01.2013 r.- k. 95 cz. III akt ZUS,
- decyzja ZUS z dnia 23.04.2013 r.- k. 224 cz. III akt ZUS,
- odpowiedź na odwołanie od decyzji z dnia 23.04.2013 r.- k. 242 cz. III akt ZUS,
- świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 14.02.2013 r.- k. 124 cz. III akt ZUS,

Decyzja z dnia 23 kwietnia 2013 r. została zaskarżona przez ubezpieczonego odwołaniem, który domagał się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury, podnosząc, że legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach z tytułu zatrudnienia od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1998 r. w charakterze montera w Kombinacie Budownictwa (...) w T., skąd oddelegowany został do pracy na budowie eksportowej w Hucie (...) w byłej Czechosłowacji oraz od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w charakterze spawacza w (...) Sp. z o.o. w W., skąd oddelegowany został do pracy na eksporcie jako spawacz w miejscowości V..

dowód:

- odwołanie od decyzji z dnia 23.04.2013 r.- k. 240 cz. III akt ZUS,
- pisma procesowe odwołującego z dnia 10.09.2013 r. i 16.01.2014 r.- akta sprawy IV U 831/13,

W toku postępowania w sprawie IV U 831/13 Sąd Okręgowy ustalił, że okresie 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. odwołujący pracując w Kombinacie Budownictwa (...) w T. był oddelegowany do pracy na eksporcie w K. na terenie byłej Czechosłowacji- gdzie pracował na stanowisku montera w pełnym wymiarze czasu. Jego praca polegała na łączeniu, tj. „heftowaniu”, konstrukcji metalowych, a wszystkie te prace wykonywał na wysokości od kilku metrów do wysokości 7-8 piętra. Pracował między innymi przy remoncie wielkiego pieca Martenowskiego. Pracę w tym charakterze wykonywał w wymiarze pełnego etatu, stale, każdego dnia. W okresie od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r., w ramach zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w W., odwołujący pracował zaś na budowie eksportowej przy budowie elektrowni (...) na Słowacji, gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był spawaczem. Na Słowacji spawał konstrukcję stalowe i rurociągi przy budowie elektrowni. Ustaleń takich Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o świadectwa pracy z dnia: 23 marca 1992 r. i 21 kwietnia 1999 r., umowy o pracę z dnia: 1 sierpnia 1990 r., 1 lipca 1991 r. i 29 maja 1998 r., jak również zeznania świadków Z. R., M. K. i M. P. oraz odwołującego J. K.. Wszystkie te osoby Sąd słuchał na okoliczność charakteru i rodzaju pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w okresach zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T. i w (...) Sp. z o.o. w W..

dowód:

- uzasadnienie wyroku SO w Tarnowie z dnia 25.02.2014 r.- akta sprawy IV U 831/13,

- protokoły rozpraw z dnia: 20.08.2013 r., 30.12.2013 r. i 25.02.2014 r.- akta sprawy IV U 831/13,

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, Sąd Okręgowy w Tarnowie zmienił zaskarżoną decyzję (...) Oddział w T. z dnia 23 kwietnia 2013 r. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 stycznia 2013 r. W uzasadnieniu tego orzeczenia podał, iż kwestią sporną między stronami było ustalenie, czy J. K. był zatrudniony w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T. od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r., kiedy został oddelegowany do pracy na eksporcie w K. na terenie byłej Czechosłowacji oraz od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r., kiedy w ramach zatrudnienia

w (...) Sp. z o.o. w W., został oddelegowany do pracy na budowie eksportowej przy budowie elektrowni (...) na Słowacji. Sąd Okręgowy podkreślił też, że wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach od pierwszego z pracodawców, a świadectwo wystawione przez drugiego pracodawcę organ rentowy zakwestionował. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 maja

1985 r. (III UZP 5/85), wskazał w dalszej kolejności, że w sprawach o świadczenia emerytalno- rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

w przypadku braku możliwości przedstawienia przez ubezpieczonego odpowiednich zaświadczeń z zakładów pracy w związku z jego likwidacją bądź zniszczeniem dokumentów. Dokonując analizy zebranych w sprawie dowodów, w szczególności zeznań świadków

i odwołującego, Sąd ten uznał, że w okresie zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T. od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienioną

w Dziale V, poz. 5 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. pracę przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości. Sąd Okręgowy stwierdził też, że pracę w szczególnych warunkach wnioskodawca wykonywał również w okresie zatrudnienia w (...)

Sp. z o.o. w W. od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r., ponieważ w tym czasie był spawaczem, a praca ta wymieniona została w Dziale XIV, pod poz. 12 wykazu A, stanowiącego załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia. Od wyroku z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, żadna ze stron nie wywiodła apelacji i orzeczenie to stało się prawomocne.

dowód:

- wyrok SO w Tarnowie z dnia 25.02.2014 r. wraz z uzasadnieniem- akta sprawy IV U 831/13,

Akta rentowe ubezpieczonego wraz z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego

w T. z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, zostały przekazane organowi rentowemu w dniu 10 kwietnia 2014 r. Wyrok ten został zrealizowany decyzją (...) Oddział w T. z dnia 8 maja 2014 r.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 08.05.2014 r.- k. 296 cz. IV akt ZUS,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte

w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 12 czerwca 2014 r., w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było ustalenie, czy organ rentowy powinien wypłacić odwołującemu odsetki za opóźnienie w wypłacie emerytury w sytuacji, gdy przyznanie świadczenia nastąpiło w związku z wykonaniem przez organ rentowy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, zmieniającego zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w T. z dnia 23 kwietnia 2013 r. i przyznającego wnioskodawcy prawo do emerytury od 1 stycznia 2013 r.

Stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), jeżeli Zakład- w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych- nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W myśl zaś ust. 1a, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W zdaniu drugim dodano, że organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 19 stycznia 2012 r., III AUa 1549/11 (LEX nr 1124837), wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Rację ma odwołujący podnosząc, że Sąd Okręgowy w Tarnowie w wyroku z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. odmawiającej wnioskodawcy przyznania prawa do emerytury z uwagi na niewykazanie przez niego na dzień 1 stycznia 1999 r. wymaganego przepisami prawa co najmniej 15- letniego stażu pracy w szczególnych warunkach, zmieniając tę decyzję i przyznając ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 stycznia 2013 r., nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Wbrew twierdzeniom organu rentowego, brak zamieszczenia w sentencji wyroku takiego orzeczenia nie pozbawia ubezpieczonego możliwości ubiegania się o odsetki za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Zgodnie bowiem z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa

w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (por. uchwała SN z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11, OSNP 2011/19-20/255, wyrok SA w Gdańsku z dnia 13 listopada 2013 r.,

III AUa 317/13, Legalis nr 747070 i z dnia 9 maja 2013 r., III AUa 1700/12, Legalis nr 732616, wyrok SA w Poznaniu z dnia 27 września 2012 r., III AUa 424/12, Legalis nr 733870, wyrok SA w Krakowie z dnia 2 października 2012 r., III AUa 485/12, Legalis nr 733157). Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11 (OSNP 2011/19-20/255), w wyniku nowelizacji ustawy emerytalno- rentowej aktem zmieniającym z dnia 23 stycznia 2009 r. (chodzi o ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r.

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Dz. U. z 2009 r. Nr 42, poz. 338) ustawodawca nie tylko sprecyzował treść art. 118 ust. 1a przez stwierdzenie, iż dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest dzień wpływu prawomocnego orzeczenia sądu tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności, ale i nałożył na sąd przyznający prawo do świadczenia obowiązek rozstrzygnięcia z urzędu o tej odpowiedzialności, tj. rozstrzygnięcia zarówno stwierdzającego taką odpowiedzialność, jak i jej brak. Niezamieszczenie tej treści rozstrzygnięcia w sentencji wyroku nie jest jednak równoznaczne z orzeczeniem negatywnym i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

W kolejnym procesie sądowym, w którym wnioskodawca domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne, jest prowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność.

W sprawach o odsetki za opóźnienie w wypłacie świadczenia sąd bada więc, czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Pogląd ZUS zawarty w odpowiedzi na odwołanie nie jest zatem zasadny.

Za uchybienie przez organ rentowy terminowi do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia z ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, uważa się zarówno niewydanie w ustawowo określonym czasie decyzji przyznającej prawo, jak i wydanie błędnej decyzji (odmawiającej owego prawa mimo spełnienia przez wnioskodawcę warunków jego uzyskania), następnie zmienionej przez sąd w postępowaniu odwoławczym.

Podkreślić jednocześnie trzeba, iż na płaszczyźnie uregulowania art. 85 ust. 1, odpowiedzialność w zakresie odsetek za opóźnienie w przyznaniu prawa lub wypłacie świadczenia nie ma absolutnego charakteru. Zgodnie bowiem ze zdaniem drugim tegoż przepisu, odpowiedzialność tę wyłącza sytuacja, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

O winie organu rentowego rodzącej odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia (a w zasadzie nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia) można mówić jedynie wówczas, gdy w oparciu o dostępne temu organowi dowody (w szczególności zgromadzone w aktach rentowych) można jednoznacznie rozstrzygnąć o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 16 kwietnia 2013 r., III AUa 1460/12, LEX nr 1311965).

W postępowaniu dowodowym przed organem rentowym od dnia 22 listopada 2011 r. obowiązują określone w § 22 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412) ograniczenia co do środków dowodowych stwierdzających okresy zatrudnienia. Przed tą datą środki dowodowe dopuszczalne w postępowaniu przed organem rentowym wymieniały przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49).

Zgodnie z § 22 ust. 1 obecnie obowiązującego rozporządzenia, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa; 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

W praktyce oznacza to, że ubezpieczony nie może w postępowaniu przed organem rentowym wykazywać okoliczności wpływających na prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub jego wysokość (w tym w szczególności wykazywać okresów zatrudnienia

i charakteru pracy) na podstawie dowodów innych niż świadectwo pracy, zaświadczenie pracodawcy albo legitymacja ubezpieczeniowa lub inne dokumenty pracownicze (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 26 listopada 2013 r., III AUa 678/13, Legalis nr 747090).

Analiza akt sprawy, zarówno akt organu rentowego, jak i akt sprawy IV U 831/13 prowadzi do konkluzji, że w postępowaniu wszczętym na skutek wniosku ubezpieczonego

o przyznanie emerytury z dnia 15 stycznia 2013 r. ZUS nie dysponował takim materiałem dowodowym, który pozwalałby mu na zaliczenie okresów zatrudnienia od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. w Kombinacie Budownictwa (...) w T. oraz od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o. w W. do stażu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach, a tym samym na uznanie, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał co najmniej 15-letni staż pracy w takim charakterze i nabył prawo do emerytury.

Organ rentowy nie dopuścił się zatem żadnego błędu.

W postępowaniu przed ZUS wnioskodawca wykazał na dzień 1 stycznia 1999 r. staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat i 3 dni.

Rzeczą Sądu w sprawie IV U 831/13 było więc ustalenie, czy odwołujący wykonywał pracę w takim charakterze w innych jeszcze okresach niż te uwzględnione przez organ rentowy przez 11 miesięcy i 27 dni.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, kwestią sporną pomiędzy stronami w tej sprawie było ustalenie, czy J. K. był zatrudniony w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T. od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r., kiedy został oddelegowany do pracy na eksporcie w K. na terenie byłej Czechosłowacji oraz od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r., kiedy w ramach zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w W., został oddelegowany do pracy na budowie eksportowej przy budowie elektrowni (...) na Słowacji. Jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach od pierwszego z pracodawców,

a świadectwo wystawione przez drugiego pracodawcę organ rentowy zakwestionował.

Nawet, gdyby przedłożone przez odwołującego organowi rentowemu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 14 lutego 2013 r., wydane przez (...) Sp. z o.o. w W., nie zostało przez ten organ zakwestionowane, to doliczenie odwołującemu do stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat

i 3 dni okresu pracy w Spółce (...) (7 miesięcy) i tak nie dawałoby mu co najmniej 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Inną rzeczą jest natomiast to, że organ rentowy ma prawo kwestionować świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jeżeli uzna, że zawiera ono braki albo nie spełnia wymogów formalnych- co też w sprawie uczynił.

Na podstawie analizy akt sprawy IV U 831/13 i uzasadnienia zapadłego w tej sprawie orzeczenia stwierdzić należy, że charakter zatrudnienia odwołującego w Kombinacie Budownictwa (...) w T. od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od

1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. Sąd Okręgowy ustalił w parciu o treść świadectwa pracy z dnia 23 marca 1992 r., umów o pracę z dnia 1 czerwca 1990 r. i 1 lipca 1991 r., ale przede wszystkim zeznania świadków-współpracowników odwołującego oraz zeznania samego odwołującego. Zeznania te pozwoliły mu określić, na czym konkretnie polegała praca ubezpieczonego w spornych okresach. W oparciu o te dowody, a w szczególności zeznania świadków i odwołującego, które miały kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia z uwagi na ograniczenia dowodowe istniejące w postępowaniu przed organem rentowym, Sąd ustalił, że w tych okresach wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze godzin wykonywał pracę przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości, która wymieniona została w Dziale V,

poz. 5 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Analiza akt organu rentowego prowadzi do wniosku, że ZUS nie dysponował dokumentami, które pozwalałyby mu uznać wskazane wyżej okresy zatrudnienia

w Kombinacie Budownictwa (...) w T. za pracę w takim charakterze.

W szczególności nie posiadał świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z tych okresów.

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43), okresy pracy, o których mowa

w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Dokumenty, w posiadaniu których znajdował się ZUS pozwalały tylko na stwierdzenie, w jakim okresie odwołujący był zatrudniony w Kombinacie Budownictwa (...) w T., że było to zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, jak również to, że w tym czasie ubezpieczony zajmował stanowisko montera. To, że od 6 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. i od 1 lipca 1991 r. do 31 grudnia 1991 r. odwołujący pracował w charakterze montera konstrukcji metalowych na wysokości ustalił dopiero Sąd Okręgowy w sprawie IV U 831/13, przeprowadzając dowód z zeznań świadków i odwołującego. Dowodów tych, z uwagi na specyfikę postępowania przed organem rentowym, ZUS nie mógł przeprowadzić. Na etapie postępowania przed organem rentowym brak było dowodów potwierdzających pracę wnioskodawcy na wysokości.

Już sam fakt, że odwołujący nie dysponował świadectwem wykonywania pracy

w szczególnych warunkach na etapie tego postępowania przesądzał o konieczności ustalenia kwestii zasadniczej, tj. tego, czy w/w zajmując stanowisko montera pracował na wysokości, w oparciu o inne dowody- tj. dowody z zeznań świadków i odwołującego, na etapie postępowania przed sądem.

Sąd Okręgowy prowadził zatem postępowanie dowodowe w przedmiocie charakteru zatrudnienia ubezpieczonego w Kombinacie Budownictwa (...) w T.

i w (...) Sp. z o.o. w W.. Dokonał oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i na tej podstawie uznał, że w spornych okresach zatrudnienia odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach, czego ZUS uczynić nie mógł z uwagi na brak dowodów w postaci zeznań świadków i odwołującego.

W tym miejscu zauważyć jedynie należy, że doliczenie wnioskodawcy do wykazanego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat i 3 dni okresów zatrudnienia w Kombinacie Budownictwa (...) w T. (łącznie

10 miesięcy i 25 dni) i tak nie dawałoby mu co najmniej 15- letniego stażu pracy w takim charakterze.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2014 r., sygn. akt IV U 831/13, Sąd Okręgowy zauważył, że środki dowodowe, które powinny zostać dołączone do wniosku

w sprawie o emeryturę określone zostały w przepisach rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49), a środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody

z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Sąd Okręgowy stwierdził również, powołując się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03 (OSNP 2004/22/392), że w sprawach o świadczenia emerytalno- rentowe, dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w przypadku braku możliwości przedstawienia odpowiednich zaświadczeń z zakładów pracy w związku z jego likwidacją bądź zniszczeniem dokumentów.

Dowody takie (z zeznań świadków i odwołującego) Sąd Okręgowy dopuścił i przeprowadził.

Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków i odwołującego dopuszczalne jest na etapie postępowania sądowego, nie zaś przed organem rentowym. W postępowaniu przed ZUS wnioskodawca może bowiem wykazywać okoliczności wpływające na prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub jego wysokość (w tym w szczególności wykazywać okresów zatrudnienia i charakteru pracy) na podstawie takich dowodów, jak świadectwo pracy, zaświadczenie pracodawcy albo legitymacja ubezpieczeniowa lub inne dokumenty pracownicze.

W sprawie z wniosku o emeryturę z dnia 15 stycznia 2013 r. organ rentowy dysponował jedynie takimi dokumentami, które pozwalały mu na ustalenie, w jakim okresie czasu ubezpieczony był zatrudniony w zakładach pracy, w jakim wymiarze czasu pracy i na jakim stanowisku. Ustalenie zaś, jaki był charakter rzeczywiście wykonywanej przez niego pracy w spornych okresach możliwe było dopiero na etapie postępowania sądowego w drodze przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków i odwołującego.

Organ rentowy nie dysponował zatem dowodami, które ponad wszelką wątpliwość wskazywałyby na charakter zatrudnienia ubezpieczonego w spornych okresach.

O rozstrzygnięciu w tej sprawie przesądziły zatem dowody zgromadzone i przeprowadzone przez Sąd, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu.

Brak jest zatem podstaw do uznania, iż opóźnienie w wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład ponosi odpowiedzialność. Dopiero bowiem postępowanie sądowe, a w szczególności przeprowadzone w tym postępowaniu dowody

z zeznań świadków i odwołującego pozwoliły na ustalenie istotnych, a nie znanych wcześniej organowi rentowemu okoliczności i przesądziły ostatecznie o zasadności wniosku o emeryturę.

Ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji w sprawie o świadczenie był wyrok Sądu Okręgowego z dnia 25 lutego 2013 r., sygn. akt IV U 831/13.

Wobec powyższych okoliczności, na mocy powołanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie od zaskarżonej decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 12 czerwca 2014 r., o czym orzekł w sentencji wyroku.